

Datum
2025-03-07

Af-2025/0019 7573

Upphandlingsdirektiven

Arbetsförmedlingen lämnar följande reflektioner på vad som översynen av direktiven bör innehålla och utredas vidare.

Sysselsättningskrav

Som statlig myndighet har vi ett ansvar att bidra Agenda 2030's mål för hållbar utveckling. Målen omfattar hållbar utveckling av såväl ekonomisk, social och miljömässig dimension. Dessa mål kan infråas inom offentlig upphandling bland annat i form av särskilda kontraktsvillkor (se direktivet Artikel 70).

Nuvarande lydelse av Artikel 70 i direktivet kräver en koppling till kontraktsföremålet avseende bland annat sysselsättningskrav.

Syftet med särskilda kontraktsvillkor avseende sysselsättning är att främja sysselsättning och bland annat bidra till målen i Agenda 2030. Den upphandlande myndighetens behov kan dock uppfyllas lika väl oavsett om delar av kontraktet utförs av personer som står långt ifrån arbetsmarknaden eller ej. Sysselsättningskrav borde således inte nödvändigtvis behöva en koppling till kontraktsföremålet.

Artikel 70 innebär i sin nuvarande lydelse en begränsning för leverantörerna att välja inom vilken del av sin verksamhet som sysselsättningskrav ska utföras.

Sysselsättningskrav bör kunna utföras i valfri del av leverantörens verksamhet och ej vara begränsat till delar med koppling till kontraktsföremålet. En sådan begränsning motverkar kravets syfte och positiva effekter samt begränsar de tillfällen där sysselsättningskrav kan ställas. Exempelvis vid upphandlingar av komplexa kontraktsföremål där det är utmanande att hitta personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, kan en möjlighet för leverantören att i stället uppfylla kravet i annan del av sin verksamhet (där sådant problem ej föreligger) resultera i att kravets syfte ändå kan uppnås. Därmed utökas de tillfällen där sysselsättningskrav kan ställas av upphandlande myndigheter, vilket i sin tur bidrar till målen i Agenda 2030 i högre utsträckning.

Utifrån ovanstående resonemang föreslås att kravet på koppling till kontraktsföremålet vad gäller sysselsättningskrav i Artikel 70 ses över.

Datum
2025-03-07

En ändring i denna del skulle kunna öka nyttjandet av sysselsättningskrav och därmed bidra till ökad sysselsättning för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden inom EU, vilket i sin tur får en positiv effekt för arbetsmarknaden för både enskilda medlemsländer och inom EU.

Säkerhetskrav i upphandlingar

Den teknologiska utvecklingen med artificiell intelligens och nya hårdvarumässiga möjligheter medför en stor potential, samtidigt som det innefattar nya typer av säkerhetsrisker genom hårdvara och mjukvara. Säkerhetsläget globalt har förändrats och underrättelseverksamheter kan på nya sätt utnyttja sårbarheter genom teknologi som upphandlas för myndigheters behov. Direktiven bör genomlysas så att offentliga inköpare får tydligare och fler verktyg i syfte att utesluta tillverkare och leverantörer som står under inflytande av aktörer/länder som nationella säkerhetstjänster utpekats som risker mot det offentliga. Även om produkten/tjänsten inte medför att en säkerhetsklassad upphandling med säkerhetskyddsavtal behöver genomföras, behövs nya möjligheter för att förhindra att illvilliga krafter kan påverka myndigheter. Det kan exempelvis innefatta allt från fjärrstyrning/avlyssning i bilar eller av datorer, headset, smarta skärmar och annan kommunikationsutrustning etc.

En potentiell bieffekt av att ställa skarpare och mer långtgående kvalificeringskrav är att det påverkar tech-sektorn inom unionen positivt. Genom att offentliga affärer i större utsträckning går till tillverkare och företag på den inre marknaden kan det driva innovation inom dessa områden som gynnar företagsamhet och framtida arbetstillfällen.

Kodifiering av praxis

Det finns ett behov av att kodifiera praxis som utvecklats genom rättsfall, såsom *Simonsen & Weel* och *Coopservice*. Dessa avgöranden har skapat en viss rättslig klarhet men viss osäkerhet kvarstår för upphandlande myndigheter.

Genom att inkludera tydliga regler i direktiven skulle det underlätta för upphandlande myndigheter, rättstillämpningen och minska risken för tvister.

Förtydligande av artikel 72

I många kontrakt och ramavtal finns det ett behov av att, under avtalstiden, kunna genomföra ändringar som den upphandlande myndigheten på förhand inte kunnat förutse. I artikel 72.1 framgår att det finns möjlighet att ändra ett kontrakt eller ramavtal genom ändrings- eller optionsklausuler. Någon närmare beskrivning av vad som skiljer en ändrings- och optionsklausul åt ges inte. Det borde ligga i sakens natur att en ändringsklausul kan ge den upphandlande myndigheten större friheter än vad en optionsklausul kan ge, det är däremot något som skulle behöva förtydligas i direktivet.

Datum
2025-03-07

I ovan nämnda bestämmelse samt i artikel 72.2 framgår att ändringar inte får genomföras om det leder till att kontraktets eller ramavtalets övergripande karaktär ändras. I skäl 109 om ändringar till följd av oförutsebara omständigheter finns vissa exempel på när den övergripande upphandlingen får en annan karaktär, exempelvis genom att de varor eller tjänster som ska upphandlas ersätts med något annat eller genom att typen av upphandling förändras i grunden. Här framgår också att den övergripande karaktären ska anses ändrad då det också skulle innebära att resultatet kan antas ha påverkats. Det finns ett flertal tillfällen då ändring av vissa kontraktsvillkor, till exempel viten, betalningsvillkor, ersättningsmodell med mera, skulle kunna medföra osäkerhet kring om den ändringen innebär att typen av upphandling har förändrats i grunden och där resultatet kunnat blivit annorlunda om ändringen funnits angiven i den ursprungliga upphandlingen.

För att upphandlande myndigheter, vid behov, ska kunna ändra kontrakt och ramavtal utan att riskera att ändra den övergripande karaktären är ett klagande kring vad som kan utgöra ett kontrakt eller ramavtals övergripande karaktär önskvärt.